

Briuselis, 2019 04 15
COM(2019) 178 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Geresnis reglamentavimas. Padėties vertinimas ir įsipareigojimo išlaikymas

{SWD(2019) 156 final}

1. ĮVADAS

J.-C. Junckerio vadovaujama Komisija siekė imtis kitų dalykų ir veikti kitaip¹. Ryžtingai sutelkę dėmesį į dešimt politinių prioritetų, sprendėme daugumai Europos gyventojų rūpimus klausimus ir pasiekėme konkrečių rezultatų. Vienas iš tų prioritetų – demokratiniai pokyčiai. Atviresnė ir įtraukesnė faktais grindžiama politika gali iš esmės padidinti ES veiksmų teisėtumą, todėl per savo kadenciją politiką formavome vadovaudamiesi geresnio reglamentavimo principais. Siekdami tų principų laikytis visuose planavimo ir programavimo ciklo etapuose ir racionalizuoti metines darbo programas, pertvarkėme savo vidaus darbo metodus ir planavimo procesus.

Poreikį taikyti geresnio reglamentavimo principus lėmė noras siekti geresnio Europos valdymo² ir užtikrinti, kad Sąjungos politika būtų formuojama laikantis darnaus vystymosi tikslų³, sykiu atsižvelgiant į ekonominį bei socialinį poveikį ir poveikį aplinkai. Taikydami tuos principus užtikriname, kad būtų laikomasi profesionalaus požiūrio į kiekvieną politikos formavimo proceso aspektą ir kad šis procesas atitiktų nūdienos realijas. Geresnis reglamentavimas nėra miglota biurokratinė procedūra. Jis reiškia, kad teisės aktai priimami tada, kai tai būtina dėl bendrų tikslų, kuriuos galima veiksmingai pasiekti tik bendrais Europos lygmens veiksmais. Įgyvendinant geresnio reglamentavimo darbotvarkę nesiekiami slapta liautis reglamentavus. Tačiau teisės aktai neturėtų būti savitiksliai, todėl apsvarstomi ir alternatyvūs būdai, kuriais galima siekti rezultatų. ES lygmens veiksmai visada turėtų duoti papildomos naudos, palyginti su nacionalinio, regioninio ar vietos lygmens veiksmais.

Todėl ši Komisija buvo ambicinga, kai to reikėjo, ir kukli, kai galėjo. Savo žmonių ir įmonių labai siekėme geresnių rezultatų. Stengėmės padidinti pasitikėjimą Sąjungos institucijomis. Taip pat siekėme, kad piliečiai ir suinteresuotieji subjektai aktyviai įsitrauktų ir padėtų Sąjungai nuspręsti, ką ji daro, turėtų daryti, turėtų daryti kitaip ar ko turėtų nebedaryti. Įsipareigojusi imtis geresnio reglamentavimo, Komisija nustatė tvarką, kaip užtikrinti skaidrumą ir atskaitomybę, o sprendimus priimti remiantis faktais, ir įgyvendino 2015 m. gegužės mėn. paskelbtas pagrindines priemones⁴ – tai padėjo padaryti tikrą pažangą siekiant minėtų tikslų.

1 langelis. 2015 m. gegužės mėn. paskelbtos pagrindinės geresnio reglamentavimo priemonės

- Aktyvesnis suinteresuotųjų subjektų įtraukimas i) duodant galimybę teikti atsiliepimus (įskaitant atsiliepimus apie deleguotųjų ir įgyvendinimo aktų projektus) per visą politikos formavimo ciklą, ii) įsipareigojant 12 savaičių konsultuotis dėl visų naujų pasiūlymų bei vertinimų ir iii) sukuriant naują bendrą interneto portalą, kuriame visi suinteresuotieji subjektai gali gauti informacijos apie naujas iniciatyvas ir pareikšti savo nuomonę.
- Komisijos darbuotojams skirtos integruotos gairės ir išsamus priemonių rinkinys, padedantys geresnio reguliavimo principus taikyti per visą politikos formavimo ciklą.
- Atnaujintas įsipareigojimas galiojančius teisės aktus įvertinti prieš siūlant pakeitimus (laikytis principo „pirmiausia – vertinimas“).
- Nepriklausoma Reglamentavimo patikros valdyba, tikrinanti visų poveikio vertinimų ir

¹ „2015 m. Komisijos darbo programa. Nauja pradžia“ (COM(2014) 910 *final*).

² „European Governance – A White Paper“ (COM(2001) 428), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52001DC0428>.

³ „Communication on impact assessment“ (COM(2002) 276), <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2002:0276:FIN>.

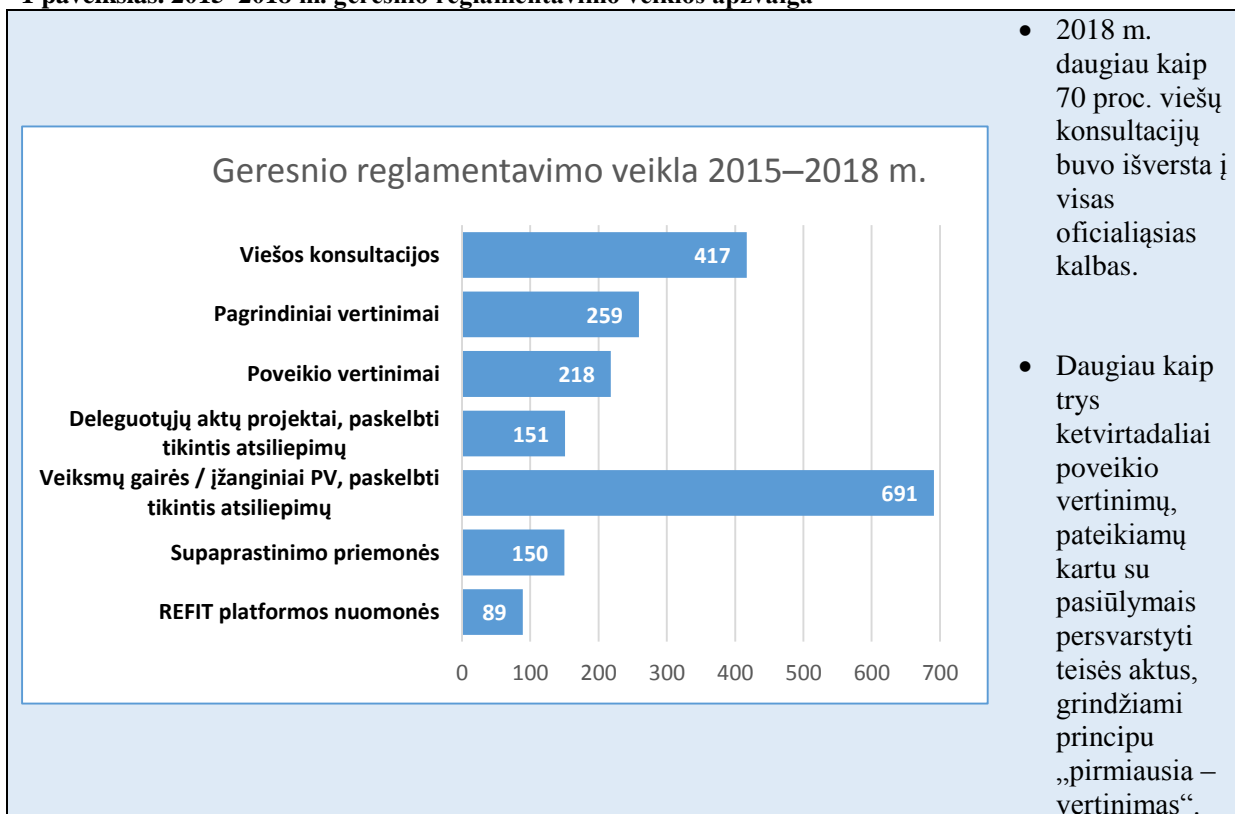
⁴ „Geresnis reglamentavimas – geresni rezultatai. ES darbotvarkė“ (COM(2015) 215 *final*), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=COM%3A2015%3A0215%3AFIN>.

pagrindinių vertinimų kokybę. Ją sudaro septyni etatiniai politikos formavimo procese nedalyvaujantys nariai, iš kurių trys yra ne ES institucijose dirbantys asmenys.

- Naujas įsipareigojimas⁵ persvarstant galiojančią teisės aktą sistemingai įvertinti galimybes jį supaprastinti ir padaryti veiksmingesnį nenutolstant nuo jo tikslo.
- REFIT platforma, kurios tikslas – vadovaujantis principu „iš apačios į viršų“ padėti Komisijai vykdyti pirmiau minėtą užduotį.
- Pasiūlymas, kuriuo remiantis 2016 m. balandžio 13 d. buvo sudarytas naujas Europos Parlamento, Europos Sąjungos Tarybos ir Europos Komisijos tarpinstitucinis susitarimas dėl geresnės teisėkūros⁶.

Pateikėme komunikatų, kuriuose išdėstyti per pastaruosius metus pasiekti rezultatai⁷, o nuo 2017 m. teikiame ir naštos mažinimo metines ataskaitas⁸.

1 paveikslas. 2015–2018 m. geresnio reglamentavimo veiklos apžvalga

Atėjo laikas įvertinti, kiek veiksmingos yra įvairios geresnio reglamentavimo priemonės ir procesai. Siekėme nustatyti, kas veikia sklandžiai, kas kelia problemų ir ko turime pasimokyti. Apskritai rezultatai yra teigiami – geresnis reglamentavimas padėjo patobulinti ES politikos formavimo procesą, todėl mūsų darbo metodai turėtų būti juo grindžiami ir

⁵ Įsipareigojimas šio principo laikytis kiekvieną kartą, kai persvarstomas galiojantis teisės aktas, buvo įtrauktas į 2017 m. Komisijos darbo programą po to, kai 2015 m. gegužės mėn. teisės aktų rinkinyje pirmą kartą konsoliduota dabartinė programa REFIT.

⁶ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32016Q0512\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32016Q0512(01)).

⁷ „Baigiant įgyvendinti geresnio reglamentavimo darbotvarkę: geresni sprendimai duoda geresnių rezultatų“ (COM(2017) 651 *final*) ir „Geresnis reglamentavimas – geresnių stipresnės Sąjungos rezultatų pagrindas“ (COM(2016) 615 *final*), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0651&qid=1554382416653&from=LT> ir <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0615&qid=1554382505010&from=LT>.

⁸ https://ec.europa.eu/commission/files/report-task-force-subsidiarity-proportionality-and-doing-less-more-efficiently_lt.

ateityje. Vis dėlto kai ką dar galima pagerinti, todėl nustatėme sritis, į kurias reikėtų įsigilinti platesnėse diskusijose dėl būsimų patobulinimų. Tie patobulinimai bus įgyvendinti, jei politikos sprendimus kuriantys ir įgyvendinantys asmenys dės daugiau bendrų pastangų.

Vertindami esamą padėtį, apžvelgėme literatūrą, konsultavomės su visuomene ir išklausėme kitų institucijų bei įstaigų, taip pat Komisijos padalinių, savo kasdiniame darbe besivadovaujančių geresnio reglamentavimo principais, nuomones. Atkreipėme dėmesį ir į Subsidiarumo, proporcingumo ir veikimo mažiau, bet efektyviau darbo grupės (toliau – darbo grupė) išvadas⁹ ir įsipareigojimus, kuriuos Komisija prisiėmė atsižvelgdama į jas¹⁰.

Suinteresuotiesiems subjektams esame dėkingi už tai, kad prisidėjo prie šio padėties vertinimo ir pateikė gausių atsiliepimų apie tai, kaip šiuo metu veikia geresnio reglamentavimo principai. Išsamūs vertinimo rezultatai pateikti pridėtame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente¹¹. Šiame komunikate pirmiausia atkreipiamas dėmesys į įgytą bendrą patirtį, tuomet aptariamos konkrečios geresnio reglamentavimo sritys, kurias galima patobulinti.

2. ĮGYTA BENDRA PATIRTIS

Visuotinai pripažįstama, kad nuo 2015 m. padaryta pažanga įvairiose srityse. Taip pat plačiai pripažįstama, kad geresnis reglamentavimas ir toliau turėtų būti neatsiejama Komisijos darbo dalis ir kad reikėtų laikytis tvaraus įsipareigojimo ateityje įgyvendinti papildomus patobulinimus.

Nepaisant tam tikrų pavienių nuogastavimų, ši nuomonė vyrauja visose suinteresuotųjų subjektų grupėse. Tai rodo, kad požiūris jau nebėra toks prieštaringas kaip anksčiau ir kad Komisijos geresnio reglamentavimo sistema yra visapusiška ir subalansuota. Apklaustieji Komisijos darbuotojai laikėsi nuomonės, kad įvairios geresnio reglamentavimo priemonės ir principai yra tinkami, ir kartu pateikė daug naudingų pasiūlymų, į kuriuos atsižvelgsime svarstydami, kaip ateityje patobulinti geresnio reglamentavimo priemones ir jų taikymą. Literatūros apžvalga¹² taip pat parodė, kad ekspertų bendruomenė pritaria tvirtesniai Komisijos įsipareigojimui politiką formuoti remiantis faktais, rekomendacijoms, pateiktoms jos geresnio reglamentavimo gairėse ir priemonių rinkinyje, principui „pirmiausia – vertinimas“ ir sprendimui gerokai išplėsti galimybes dalyvauti ES politikos formavimo procese. Galiausiai, 2018 m. EBPO atlikto geresnio reglamentavimo sistemų taikymo jos valstybėse narėse lyginamojo vertinimo rezultatai¹³ taip pat rodo, kad Komisijos 2015 m. reformos gerokai pagerino padėtį. Dabartinę Komisijos vykdomą reglamentavimo politiką EBPO apskritai įvertino kaip vieną iš pačių geriausių¹⁴.

⁹ https://ec.europa.eu/commission/files/report-task-force-subsidiarity-proportionality-and-doing-less-more-efficiently_lt.

¹⁰ „Subsidiarumo ir proporcingumo principų vaidmens stiprinimas formuojant ES politiką“ (COM(2018) 703).

¹¹ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas SWD(2019) 156.

¹² Listorti G., Basyte Ferrari E., Acs S., Munda G., Rosenbaum E., Paruolo P., Smits P. (2019). *The debate on the EU Better Regulation Agenda: a literature review*, EUR 29691 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2019, ISBN 978-92-76-00840-8, doi:10. 2760/46617, JRC116035

¹³ <http://www.oecd.org/governance/oecd-regulatory-policy-outlook-2018-9789264303072-en.htm>.

¹⁴ Palyginti su EBPO atlikto ankstesniu (iki 2015 m. gegužės mėn. paskelbto geresnio reglamentavimo dokumentų rinkinio) vertinimu, Komisija šiuo metu EBPO pirmąją pagal suinteresuotųjų subjektų

Iš padėties vertinimo akivaizdu, kad geresnis reglamentavimas sulaukė pripažinimo ir kad esama poreikio jį toliau taikyti bei tobulinti. *Iš tiesų argumentų už geresnį reglamentavimą dabar yra dar daugiau.* Pasaulyje, kuriame objektyvūs faktai nustoja vertės, o dezinformacija, socialinių tinklų „burbulai“ ir atvira propaganda kartu kelia grėsmę mūsų debatų demokratijai ir mokslo autoritetui, faktais grindžiamas politikos formavimas nėra vien praeities prioritetas ar įprasta kasdienė darbo praktika, bet ateities būtinybė.

Geresnio reglamentavimo priemonės taikomos- besikeičiančiame pasaulyje, kuriame nuolat kinta politikos uždaviniai ir prioritetai. Mūsų klimato politikos ir JT darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimas aktualesnis negu kada nors anksčiau. Be to, spartėja technologiniai pokyčiai. Sudėtingėjančiame nūdienos pasaulyje vis svarbiau suprasti, koks poveikis daromas įvairiems sektoriams, ir nustatyti sąveikos galimybes, kad per visą politikos ciklą – nuo vertinimo iki įgyvendinimo – būtų galima kurti ir įgyvendinti tinkamas politikos priemones. Pavyzdžiui, svarbu taikyti tokį reglamentavimą, kuris ne tik skatintų inovacijas, bet ir leistų jomis pasinaudoti aplinkos, ekonomikos ir ES piliečių labui. Taip pat svarbu toliau plėtoti skaitmeninį mūsų teisės aktų aspektą. Tai tik kelios permainos, dėl kurių turėsime persvarstyti politikos formavimo būdą ir savo pasiūlymus grįsti atliekant pagrindinius ir poveikio vertinimus nustatytais faktais.

Geresnio reglamentavimo principai turėtų būti neatsiejama visų viešojo sektoriaus įstaigų, kurių užduotys panašios į Europos Komisijos vykdomas užduotis, institucinės kultūros dalis. Padėties vertinimo, visų pirma pokalbių su darbuotojais, išvados aiškiai rodo, kad *Komisijoje toks institucinės kultūros pokytis pastaraisiais metais jau vyksta, tačiau jis vis dar nėra negrįžtamas.* Kad būtų žengtas šis galutinis žingsnis, Europos Komisija dar kurį laiką turės atkreipti savo darbuotojų ir išorės subjektų dėmesį į tai, kaip svarbu laikytis geresnio reglamentavimo principų.

Geresnio reglamentavimo priemonės ir procedūros padeda priimti politinius sprendimus, tačiau jų nepakeičia. Tos priemonės ir procedūros yra geriausias pagrindas, kuriuo remiantis galima laiku priimti patikimus politinius sprendimus. Praktiškai pasiekti šį tikslą kartais gali būti sunku dėl nuolat atsirandančių naujų neatidėliotinių politinių poreikių ir ilgos geresnio reglamentavimo proceso įgyvendinimo trukmės. Todėl kartais buvo būtina praktiškai pritaikyti geresnio reglamentavimo procedūras arba jų išvis netaikyti. Realistiškai mąstant, taip reikės elgtis ir ateityje. Komisija siekė kuo labiau sumažinti atvejų, kuriais netaikomos bendrosios taisyklės, pagal kurias reikalaujama atlikti pagrindinį ar poveikio vertinimą ir rengti viešas konsultacijas, skaičių, aiškiai ir skaidriai pagrįsti tuos atvejus išorės pasauliui ir imtis visų įmanomų priemonių, kad susiklosčius ypatingoms aplinkybėms būtų kuo labiau laikomasi geresnio reglamentavimo principų. Iš padėties vertinimo rezultatų matyti, kad to buvo laikomasi, bet ne visuomet. Kiek įmanoma, reikia stengtis labiau planuoti iniciatyvos geresnio reglamentavimo aspektus ir geriau apie juos informuoti.

Geresnio reglamentavimo praktika turi savo kainą. Jai įgyvendinti reikia finansinių bei žmogiškųjų išteklių, o dėl oficialių politikos formavimo proceso reikalavimų pailgėja iniciatyvos parengimo procesas. Šias investicijas atperka gaunama nauda, visų pirma tai, kad teisėkūros institucijos gali greičiau priimti sprendimus dėl Komisijos pasiūlymų ir juos grįsti patikimesne informacija. Tačiau ta kaina turi likti proporcinga. Atliekant padėties vertinimą nustatyta, kaip geresnio reglamentavimo procesus galima padaryti veiksmingesnius nenutolstant nuo jų tikslų. Turime labiau pripažinti Komisijos darbuotojų ir Reglamentavimo patikros valdybos patirtį ir kompetenciją, ja dalytis bei naudotis.

įtraukimą. Pripažinta, kad ji dar patobulino savo poveikio vertinimo politiką, už kurią jai skirta trečia vieta, o už atliekamus vertinimus pakilo į ketvirtąją vietą. Nė viena šalis ar asocijuotoji šalis šiose trijose srityse nėra įvertinta geriau.

Galiausiai padėties vertinimo rezultatai dar kartą patvirtino, kad geresnio reglamentavimo sėkmė priklauso nuo bendrų pastangų. Tobulėjant Komisijos įdiegtoms priemonėms ir procesams, tolesnė pažanga vis labiau priklausys nuo patobulinimų, kuriuos Komisija gali palengvinti, tačiau negali jų iki galo įgyvendinti pati viena. Pavyzdžiui, iš šio padėties vertinimo akivaizdu, kad vertinimo kokybė priklauso nuo bendro Komisijos, teisėkūros institucijų ir valstybių narių supratimo, kada vertinimą geriausia atlikti, kokius rodiklius ir metodus taikyti vertinant veiklos rezultatus ir kaip veiksmingai surinkti reikiamą stebėsenos informaciją. Poveikio vertinimų nauda ir aktualumas taip pat priklauso nuo to, ar vertinamas ir Komisijos pasiūlymų esminių pakeitimų poveikis (teisėkūros institucijos išipareigojo tinkamais ir būtinais atvejais atlikti tokius vertinimus)¹⁵. Ar Komisijos pasiūlymuose atsispindinčios supaprastinimo pastangos bus vaisingos, priklauso nuo to, ar teisėkūros- institucijos išlaiko atitinkamas nuostatas, ir nuo valstybių narių pasirinktų įgyvendinimo priemonių. Viešų konsultacijų mastas priklauso nuo aktyvaus kitų institucijų ir nacionalinės, regioninės bei vietos valdžios dalyvavimo. Visose šiose srityse būtina dėti daugiau bendradarbiavimo pastangų.

3. KONKRETŪS KLAUSIMAI IR SVARSTYMAI, Į KURIUOS REIKĖS ATSIŽVELGTI ATEITYJE

3.1. Atviresnis politikos formavimo procesas

Vienas iš svarbiausių šios Komisijos tikslų – skatinti europiečius ir pilietinę visuomenę dalyvauti politikos formavimo procese. Daug investavome į šiam tikslui pasiekti būtinas priemones ir taip suteikėme galimybę suinteresuotiesiems subjektams dalyvauti visame politikos formavimo cikle. Nustatėme reikalavimą viešai konsultuotis dėl visų pagrindinių ir poveikio vertinimų ir gerokai padidinome į visas ES kalbas verčiamų viešų konsultacijų skaičių. Naujas interneto portalas „Išsakykite savo nuomonę“¹⁶ suteikia galimybę suinteresuotiesiems subjektams vienoje vietoje sužinoti apie Komisijos vykdomą politikos formavimo veiklą ir pateikti pastabų, išsakyti nuomonę ar perduoti kitą informaciją.

Panašu, kad šios priemonės paskatino aktyvesnį suinteresuotųjų subjektų įsitraukimą. Kasmė portalas aplankomas daugiau kaip 800 000 kartų. Vidutinis atsakymų į viešų konsultacijų klausimus ir atsiliepimų skaičius labai skiriasi, tačiau bendra tendencija rodo, kad šis skaičius didėja. Kai kurios nuo 2015 m. sausio 1 d. vykusios konsultacijos sulaukė didelio visuomenės susidomėjimo¹⁷.

2 langelis. Atsiliepimų apie deleguotųjų aktų projektus teikimo mechanizmas. Pavyzdys

Įvairiomis Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos (ES) 2018/2001 nuostatomis sugriežtinti bioenergijos tvarumo kriterijai, įskaitant susijusius su galimu biodegalų gamybos poveikiu dėl netiesioginio žemės naudojimo keitimo. Komisijai buvo suteikti įgaliojimai priimti deleguotąjį aktą, kuriuo nustatomi konkretūs biodegalų, keliančių didelę ar mažą netiesioginio žemės naudojimo keitimo riziką, identifikavimo kriterijai. Po kelių susitikimų su suinteresuotaisiais subjektais, ekspertais ir trečiųjų valstybių atstovais deleguotojo akto projektas buvo baigtas rengti, paskelbtas ir keturias savaites buvo galima apie jį teikti

¹⁵ Žr. Tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės teisėkūros 15 punktą.

¹⁶ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say_lt.

¹⁷ Pavyzdžiui, per 2018 m. vykusias konsultacijas dėl [ES vasaros laiko susitarimų](#) gauta 4,6 mln. atsakymų, per 2016 m. vykusias konsultacijas dėl [gamtos teisės akto](#) – 550 000 atsakymų, o per 2017 m. vykusias konsultacijas dėl [bendros žemės ūkio politikos](#) – daugiau kaip 300 000 atsakymų.

atsiliepimus. Atsižvelgusi į didelį per šias aktyvias konsultacijas gautų atsiliepimų kiekį, Komisija nusprendė pakeisti keletą svarbių deleguotajame akte nustatytų parametrų¹⁸. Tai daugiausia buvo nedidelę netiesioginio žemės naudojimo keitimo riziką keliančių biodegalų, skystųjų bioproduktų ir biomasės kuro sertifikavimo kriterijai ir pakeitimu siekta pašalinti galimas spragas ir užkirsti kelią piktnaudžiavimui tomis nuostatomis.

2018 m. EBPO atliktame lyginamajame vertinime Komisijos taikomai suinteresuotųjų subjektų įtraukimo sistemai skirta pirmoji vieta¹⁹. Atsakymai į pačios Komisijos surengtas viešas konsultacijas parodė, kad konsultacijos ir skaidrumas yra dvi sritys, kuriose nuo 2015 m. padaryta didžiausia pažanga. Tačiau konstatuota, kad šios dvi sritys yra ir labiausiai tobulintinos ateityje. Plačiai pripažįstama, kad ši sistema yra pažangi, tačiau jos potencialas nėra visiškai išnaudotas.

Viešos konsultacijos atskleidė, kad vis dar gana mažai žinoma apie galimybes dalyvauti Komisijos vykdomame politikos formavimo procese. Taip pat raginama, kad Komisija skaidriau praneštų apie savo surengtų viešų konsultacijų bei prašymų teikti atsiliepimus rezultatus ir apie tai, kaip į juos buvo atsižvelgta. Šis raginimas atsispindi ir literatūroje. Darbo grupė taip pat pabrėžė, kad nelengva sužinoti Sąjungos vietos ir regionų valdžios institucijų nuomonę. Pastaruoju metu Regionų komitetas vykdo bandomąjį projektą – įsteigė Regioninių centrų tinklą ES politikos įgyvendinimui įvertinti (*RegHub*), kurio užduotis yra įvertinti, kaip praktiškai įgyvendinami ES teisės aktai²⁰.

Kad plačioji visuomenė būtų geriau informuota apie galimybes dalyvauti Komisijos vykdomame politikos formavimo procese, Komisija aktyviau bendradarbiaus su Regionų komitetu, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu, Komisijos atstovybėmis valstybėse narėse, nacionalinėmis valdžios institucijomis ir kitomis atstovaujančiosiomis asociacijomis. Visų pirma bandysime išsiaiškinti, kaip kuo daugiau žmonių paskatinti užsisakyti e. paštu teikiamus pranešimus Komisijos interneto portale „Išsakykite savo nuomonę“, kad jie sužinotų apie pradedamas atitinkamas iniciatyvas ir konsultacijas.

Taip pat pripažįstame, kad konsultacijos reikalauja nemažų suinteresuotųjų subjektų pastangų. Todėl kuo geresnė bus konsultacijų klausimynų kokybė ir kuo aiškiau paaiškinsime, kaip atsižvelgiama į jų rezultatus, tuo daugiau suinteresuotųjų subjektų suvoks, kokia jų indėlio vertė, ir norės vėl dalyvauti. Taigi atsakymai taps išsamesni ir dar labiau pateisins Komisijos investicijas į kokybiškas konsultacijas.

Pagrindiniai būdai toliau tobulinti Komisijos viešų konsultacijų mechanizmus – kruopščiau parengti konsultacijų strategijas²¹, numatant įvairias konsultavimosi priemones ir geresnį suinteresuotųjų šalių informavimą apie galimybes dalyvauti konsultacijose, taip pat

¹⁸ 2019 m. kovo 13 d. Komisijos deleguotasis reglamentas, kuriuo dėl didelę netiesioginio žemės naudojimo keitimo riziką keliančių pradinių žaliavų, kurių auginimo teritorija reikšmingai plečiama į žemės, kurioje yra didelių anglies sandėkų, plotus, nustatymo ir nedidelę netiesioginio žemės naudojimo keitimo riziką keliančių biodegalų, skystųjų bioproduktų ir biomasės kuro sertifikavimo papildoma Direktyva (ES) 2018/2001 (C(2019) 2055 final).

¹⁹ OECD (2018), OECD Regulatory Policy Outlook 2018, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264303072-en>.

²⁰ <https://cor.europa.eu/lt/our-work/Pages/network-of-regional-hubs.aspx>.

²¹ Komisijos padaliniai naudojami įvairiausiomis konsultacijų priemonėmis, įskaitant viešas ir tikslines konsultacijas. Konsultacijų strategija siekiama sukurti veiksmingą ir efektyvų konsultacijų metodą, nustatant konsultacijų aprėptį ir tikslus, atitinkamus suinteresuotuosius subjektus, numatomą konsultavimosi veiklą, konsultacijų laiką ir kalbų vartojimo tvarką.

tinkamesni konsultacijų dokumentai ir priimtinesnis suinteresuotųjų subjektų pateiktų nuomonių panaudojimas. Turėtume apsvarstyti, kaip pagerinti ir stebėti viešų konsultacijų ir ataskaitų kokybę. Norint užtikrinti, kad konsultacijų reikalavimai būtų proporcingi jų tikslams, gali prireikti iš naujo apsvarstyti kai kurių dabartinių reikalavimų pridėtinę vertę.

3.2. Geresnei politikai – geresnės priemonės

Poveikio vertinimai, pagrindiniai vertinimai, papildomos priemonės (įskaitant geresnio reglamentavimo gaires ir priemonių rinkinį) ir nepriklausoma kokybės kontrolė, kurią vykdo Reglamentavimo patikros valdyba, yra pagrindinės priemonės, kuriomis faktai ir suinteresuotųjų subjektų pateikta informacija panaudojami objektyviai analizei, kuria remiantis priimami politiniai sprendimai, atlikti.

Didžioji dauguma viešose konsultacijose dalyvavusių respondentų ir atsiliepinimus teikusių Komisijos darbuotojų pritarė tokiam faktais grindžiamam politikos formavimui ir jų nuomonė apie pažangą, kurią Komisija padarė tobulindama savo priemones, apskritai buvo teigiama. Tai patvirtina ir Reglamentavimo patikros valdybos pateiktos metinės ataskaitos. Teisėkūros institucijų, Europos Audito Rūmų bei kitų ES institucijų ir EBPO nuomonė taip pat iš esmės teigiama. Tokią nuomonę patvirtina ir daugelis nepriklausomų tyrimų²². Tačiau daugumoje šių nuomonių konstatuojami ir trūkumai bei tobulintinos sritys.

Poveikio vertinimai

Poveikio vertinimai visų pirma padeda Komisijai priimti informacija grindžiamus politinius sprendimus: pagrįsti Sąjungos veiksmų būtinybę bei vertę, pateikti informaciją apie tai, kam ir kaip Sąjungos veiksmai bus taikomi, užtikrinant, kad būtų sykiu atsižvelgiama į ekonominį bei socialinį poveikį ir poveikį aplinkai. Poveikio vertinimus jau sistemingai aptaria, svarstydami Komisijos pasiūlymus, Europos Parlamentas ir Taryba. Geresnis faktų ir poveikio, kuriais grindžiami politiniai pasirinkimai, supratimas palengvina teisėkūros procedūrą. Be to, poveikio vertinimai yra svarbi komunikacijos priemonė, padedanti parodyti ES veiksmų teisėtumą, nes juose paaiškinamas Komisijos pasiūlymų turinys ir tai, kaip ji įvertino faktus, kuriais pagrindė priimtus sprendimus.

Tačiau nebūtina atlikti visų iniciatyvų poveikio vertinimus. Kartais jie nėra aktualūs²³, o kartais jų atlikti tiesiog neįmanoma. 2015–2018 m. poveikio vertinimu nebuvo paremta 8,5 proc. Komisijos pasiūlymų, paskelbtų Komisijos darbo programose²⁴, nors jo būtų buvę galima tikėtis²⁵. Ši dalis yra didesnė nei norėtume, tačiau ją reikėtų vertinti atsižvelgiant į vyraujančias politines aplinkybes ir neatidėliotiną poreikį greitai reaguoti į pokyčius, pavyzdžiui, migracijos ir saugumo srityse. Visuomet bus situacijų, kuriose pateisinamos išimties, tačiau pripažįstame, kad apie tas išimtis būtina kuo anksčiau pranešti ir paaiškinti jų priežastis²⁶. Tokiais atvejais užtikrinsime, kad prie Komisijos pasiūlymų pridėtuose tarnybų darbinuose dokumentuose arba deramai papildytuose aiškinamuosiuose memorandumuose būtų sistemingai pateikiama turima informacija ir kuo labiau išanalizuotos alternatyvios

²² Žr. Komisijos SWD(2019) 156, ypač jo 4 skirsnį.

²³ Savo geresnio reglamentavimo priemonių rinkinyje Komisija pateikė tikslias gaires, kuriose nurodoma, kuriais atvejais reikia atlikti poveikio vertinimą ir kuriais jo nereikia (9 priemonė, https://ec.europa.eu/info/files/better-regulation-toolbox-9_lt).

²⁴ Komisijos darbo programų 1 ir 2 prieduose pateikti pasiūlymai.

²⁵ Dar 19,5 proc. pasiūlymų poveikio vertinimas laikytas nebūtinu. Išsamesnė informacija pateikta SWD(2019) 156 4 skirsnyje.

²⁶ Komisijos tarnybų darbinio dokumento SWD(2017) 350 „Geresnio reglamentavimo gairės“ 1 langelis, <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/better-regulation-guidelines.pdf>.

galimybės. Tais atvejais, kai poveikio vertinimo atlikti neketinama, visuomenė apie tai informuojama veiksnių gairėse. Todėl svarbu visuomenę geriau informuoti apie veiksnių gaires ir užtikrinti, kad jos būtų nedelsiant skelbiamos.

Kitas svarbus klausimas yra poveikio vertinime pateiktos analizės išsamumas ir ataskaitų aiškumas. Suinteresuotieji subjektai pageidauja, kad poveikio vertinimai būtų patogesni naudotis, tačiau jie taip pat nori, kad tuose vertinimuose būtų pateikta išsamesnė įvairaus poveikio analizė. Šie du skirtingi reikalavimai turi būti apdairiai suderinti, tačiau reikėtų atkreipti dėmesį į du bendrus dalykus.

Pirma, poveikio vertinimuose pateikiami subsidarumo vertinimai dažnai yra gana bendro pobūdžio, pernelyg teisiniai ir formalūs. Be to, jie skiriasi nuo įvairių politikos galimybių proporcingumo vertinimo. Konstruktyviai atsiliepėme į darbo grupės rekomendacijas, kaip spręsti šį klausimą²⁷, ir visų pirma įsipareigojome į savo poveikio vertinimus, aiškinamuosius memorandumus ir geresnio reglamentavimo gaires įtraukti darbo grupės pasiūlytą bendrą subsidarumo ir proporcingumo vertinimo lentelę.

Antra, renkantis tinkamo lygio analizę, reikia apsvarstyti tikėtino poveikio mastą ir analizės išsamumo ribą, kurią lemia turimi duomenys, laikas ir ištekliai, kartu atsižvelgiant į tai, kaip svarbu išlaikyti poveikio vertinimo proceso pusiausvyrą ir išsamumą.

Pagrindiniai vertinimai

Vertinimas yra vienas iš pagrindinių geresnio reglamentavimo ramsčių. Atlikdami vertinimą, patikriname, ar Europos teisės aktai ir finansavimo programos duoda numatytus rezultatus, tebėra aktualūs ir atitinka paskirtį. Vertindami nustatome problemas ir jų priežastis, kuriomis vėliau remiamasi atliekant poveikio vertinimą ir galiausiai rengiant pasiūlymus, kuriuos įgyvendinus galima pasiekti geresnių rezultatų. Vertindami taip pat nustatome faktų, kuriais remiantis galime mažinti bereikalingas išlaidas ir supaprastinti tvarką nenutoldami nuo politikos tikslų. 2015 m. nustatėme bendrą visiems vertinimams taikytiną metodą ir įsipareigojome prieš siūlydami persvarstyti teisės aktus sistemingai juos įvertinti. Iki 2018 m. pabaigos Komisija atliko 259 vertinimus. Kartu su maždaug trimis ketvirtadaliais poveikio vertinimų, kuriais grindžiamas teisės aktų persvarstymas, dabar pateikiamas ir pagrindinis vertinimas.

Taigi principas „pirmiausia – vertinimas“ yra veiksmingas. Tačiau iš padėties vertinimo akivaizdu, kad būtina gerinti pagrindinių vertinimų kokybę (visų pirma jų struktūrą ir objektyvumą), kad jie ne visada atliekami tinkamu laiku ir kad praktiškai jie galėtų būti veiksmingesni. Tačiau norint tai pasiekti, reikia įveikti likusias nemenkas praktines ir politines kliūtis.

Pirma, Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija, nepaisant pagal Tarpinstitucinį susitarimą dėl geresnės teisėkūros²⁸ priimtų įsipareigojimų, dar neturi nuoseklaus teisės aktų vertinimo metodo. Daugeliu atvejų Komisija neturi tinkamos informacijos apie tai, kaip Sąjungos teisės aktai veikia valstybėse narėse, nes teisėkūros institucijų priimtuose teisės aktuose neišlaikomos siūlomos priemonės, kuriomis naudojantis būtų galima rinkti geram vertinimui atlikti būtinus duomenis. Vis dar nelengva gauti duomenų apie tai, kiek ES teisė praktiškai veiksminga ir koks jos poveikis visose valstybėse narėse. Kitais atvejais teisėkūros institucijos nustato reikalavimus atlikti keletą įvairių vertinimų arba tokius teisės aktų vertinimo terminus, kurie baigiasi prieš įgyjant pakankamai praktinės taisyklių taikymo patirties. Šiuos trūkumus neseniai pripažino Europos Audito Rūmai. Norint juos pašalinti, būtina, kad Europos

²⁷ „Subsidiarumo ir proporcingumo principų vaidmens stiprinimas formuojant ES politiką“ (COM(2018) 703).

²⁸ Žr. Tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės teisėkūros 22 ir 23 punktus.

Parlamentas, Taryba ir Komisija bendradarbiautų aktyviau²⁹, nei siūloma neseniai priimtose Tarybos išvadose³⁰. Siekdama pagerinti vertinimų kokybę, Komisija skirs ypatingą dėmesį tam, kad į jos būsimus pasiūlymus būtų įtrauktos stebėsenos ir ataskaitų teikimo nuostatos, ir visų pirma primygtinai reikalautų, kad šios nuostatos būtų išlaikytos būsimos daugiametės finansinės programos teisės aktuose.

Antra, nors laikomasi principo „pirmiausia – vertinimas“, pagrindiniais vertinimais ne visada pasinaudojama geriausiai. Komisija pagrindiniais vertinimais galėtų geriau pasinaudoti, kai poveikio vertinimuose turi apibrėžti problemas. Europos Parlamentas ir Taryba savo darbe pagrindiniais vertinimais dažniausiai nesinaudoja³¹. Pagrindinius ir poveikio vertinimus reikėtų geriau susieti, kad vienu vertinimų išvados būtų veiksmingiau panaudojamos kituose. Tuomet padidės pasitikėjimas politikos formuotojų atliekamais vertinimais ir padaugės paskatų atlikti kokybiškus ir naudingus vertinimus. Vertinimų kokybė labai priklauso nuo jų pradinės struktūros ir turimos kokybiškos informacijos apie tai, kaip veikia teisės aktai, nuo to, kiek keliami klausimai yra aktualūs realiam politikos formavimui ir kokia išsami yra atlikta analizė. Jei analizė per siaura, galima nepastebėti svarbių veiksnių. Atliekant vertinimus visuomet turėtų būti atsižvelgiama į visus atitinkamus teisės aktus (įskaitant deleguotuosius ir įgyvendinimo aktus), taip pat į Sąjungos teisės įgyvendinimą nacionaliniu lygmeniu, nes tai taip pat gali kelti problemų. Atsižvelgiant į darbo grupės rekomendacijas³² reikėtų apsvarstyti, kaip geriau įtraukti asmenis, tiesiogiai susijusius su Sąjungos teisės aktų taikymu vietos ir regionų lygmenimis, kad būtų galima pasinaudoti jų tiesiogine patirtimi.

Reglamentavimo patikros valdyba

2015 m. sukūrėme Reglamentavimo patikros valdybą³³, kuri pakeitė buvusią Poveikio vertinimo valdybą. Naujoji valdyba, palyginti su jos pirmtake, yra gerokai labiau nepriklausoma ir pajėgesnė, nes ją sudaro septyni etatiniai politikos formavimo procese nedalyvaujantys nariai, iš kurių trys nėra Komisijos darbuotojai. Pagrindinės valdybos užduotys buvo išplėstos, kad ji galėtų tikrinti ne tik poveikio vertinimų (kaip buvo praeityje), bet ir pagrindinių vertinimų kokybę. Valdyba atlieka svarbų vaidmenį užtikrindama faktinių duomenų bazės, kuria grindžiami Komisijos politiniai sprendimai, objektyvumą ir patikimumą – ji vykdo labai svarbią ir griežtą poveikio vertinimų kokybės priežiūrą ir skatina atlikti reikiamus patobulinimus. Komisija tik kelis kartus priėmė politinį sprendimą įgyvendinti iniciatyvą neatsižvelgdama į tai, kad valdyba nepateikė teigiamos nuomonės, patvirtinančios pagrindinio poveikio vertinimo tinkamumą, tačiau tais atvejais ji viešai paaiškino savo pasirinkimo priežastis. Taip pat dažnai koregavome savo pasiūlymus, jei pritrūkdavo svarių įrodymų, pavyzdžiui, pasiūlėme švelnesnes intervencines priemones, atsižvelgdami į valdybos susirūpinimą dėl kai kuriuose poveikio vertinimuose pasirinkto tinkamiausio varianto proporcingumo³⁴.

²⁹ Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos Nr. 16/2018 „ES teisės aktų *ex post* peržiūra: tinkamai nustatyta, tačiau neišbaigta sistema“ 52–56, 85–87 dalys ir Rekomendacija Nr. 1, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_16/SR_BETTER_REGULATION_LT.pdf.

³⁰ 2018 m. lapkričio 29–30 d. Tarybos išvados st14137/18, kurias COREPER patvirtino 2018 m. lapkričio 14 d., <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14137-2018-INIT/lt/pdf>.

³¹ Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos Nr. 16/2018 „ES teisės aktų *ex post* peržiūra: tinkamai nustatyta, tačiau neišbaigta sistema“ 63 ir 69–70 punktai.

³² „Subsidiarumo ir proporcingumo principų vaidmens stiprinimas formuojant ES politiką“ (COM(2018) 703), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/ALL/?uri=CELEX%3A52018D0703>.

³³ https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/regulatory-scrutiny-board_lt.

³⁴ Daugiau pavyzdžių pateikta SWD(2019) 156 4.3 skirsnyje.

Pačios valdybos parengtos ataskaitos rodo, kad jos vykdoma priežiūra turi teigiamos įtakos pagrindinių ir poveikio vertinimų kokybei³⁵. Per viešas konsultacijas gauti atsakymai taip pat patvirtino valdybos teikiamą naudą. Komisijos darbuotojai nurodė, kad atsakydami į valdybos klausimus gerai pasirengia tam, kad tolesnėse teisėkūros derybose galėtų paaiškinti Komisijos politinius pasirinkimus. Visiškai pripažįstama, kad Reglamentavimo patikros valdyba padeda gerinti teisės aktų pasiūlymų kokybę, nors kai kurie suinteresuotieji subjektai pageidauja, kad valdybos struktūra būtų kitokia. Vertinant padėtį kartu atkreiptas dėmesys į tai, kad apie valdybą reikia geriau informuoti visuomenę, o Komisija turi geriau pasinaudoti valdybos patirtimi (įskaitant praktinę) tobulindama pagrindinius ir poveikio vertinimus.

3.3. Siekis, kad ES teisės aktai ir toliau atitiktų paskirtį

Teisės aktai turėtų toliau atitikti savo paskirtį ir duoti rezultatų, kurių siekė ES teisės aktų leidėjai ir tikėjosi visuomenė. Komisija sutelkė dėmesį į tai, kaip sumažinti nereikalingas išlaidas nenutolstant nuo mūsų plataus užmojo politikos tikslų. Ypatingą dėmesį skyrėme laipsniškam teisės aktų pritaikymui prie skaitmeninio amžiaus poreikių. Paprastesni ir mažiau apsunkinantys teisės aktai padeda gerinti įgyvendinimą ir vykdymo užtikrinimą, o tai galiausiai lemia geresnius rezultatus, kurie ypač aktualūs mažosioms ir vidutinėms įmonėms.

Šiuo tikslu palaipsniui integravome programą REFIT, ją sutvirtinome įsteigdami aukšto- lygio ekspertų grupę – REFIT platformą, kurios užduotis – siūlyti esamos naštos mažinimo priemones nekeičiant politikos tikslų, ir plačiau informavome apie pasiektus rezultatus.

2015–2018 m. Komisija pateikė 150 Sąjungos teisės aktų supaprastinimo priemonių. Šias pastangas parėmė REFIT platforma: ji išnagrinėjo 684 suinteresuotųjų subjektų atsiliepimus ir priėmė 89 nuomones³⁶, į kurias Komisija atsakė, be kita ko, savo metinėse darbo programose. Komisija kasmet skaidriai praneša apie šių pastangų rezultatus³⁷ ir pateikia rezultatų suvestinę³⁸, kuri jau skelbiama internete ir yra patogesnė naudotis-. Toliau esančiame langelyje pateikiami keli aiškinamieji pavyzdžiai.

3 langelis. Reglamentavimo supaprastinimo pavyzdžiai – 2018 m. įsigalioję teisės aktai

Pridėtinės vertės mokestis (PVM), taikomas tarpvalstybinei įmonių e. prekybai su vartotojais³⁹. Šiuo 2016 m. pasiūlytu teisės aktu nustatyta vieno langelio sistema, pagal kurią verslininkai, parduodantys prekes internetu savo klientams, gali vykdyti savo PVM prievolės viename patogiam naudoti interneto portale. Internetu prekiaujantys verslininkai nebeturės registruotis PVM mokėtojais kiekvienoje valstybėje narėje, kurioje jie parduoda prekes. Teikdama pasiūlymą Komisija apskaičiavo, kad, taikant vieno langelio principą, įmonės iš viso sutaupys 2,3 mlrd. EUR, o valstybių narių PVM pajamos padidės 7 mlrd. EUR.

Bendrieji skaitmeniniai vartai, skirti prieigai prie informacijos, procedūrų ir pagalbos bei problemų sprendimo paslaugų⁴⁰. Šiuo teisės aktu, kurio pasiūlymas pateiktas 2017 m., sukurti bendrieji skaitmeniniai vartai – centralizuota ES piliečių ir įmonių prieiga prie informacijos, kurios jiems reikia, kad galėtų naudotis ES jiems suteiktomis teisėmis. Tie vartai, apimantys įvairius

³⁵ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/rsb-report-2017_en.pdf.

³⁶ Jos apėmė 129 suinteresuotųjų subjektų atsiliepimus, nes kai kurių suinteresuotųjų subjektų atsiliepimai paprasčiausiai tebuvo prašymai pateikti informacijos arba juose buvo aptariami klausimai, kurių spręsti REFIT platforma nėra įgaliota.

³⁷ Žr., pvz., 2018 m. metinį naštos tyrimą, https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/evaluating-and-improving-existing-laws/refit-making-eu-law-simpler-and-less-costly/2018-annual-burden-survey_lt.

³⁸ <http://publications.europa.eu/webpub/com/refit-scoreboard/en/index.html>.

³⁹ COM(2016) 757.

⁴⁰ COM(2017) 256.

nacionalinio ir ES lygmens tinklus bei paslaugas, yra patogi naudoti sąsaja visomis oficialiosiomis ES kalbomis. Teikdama pasiūlymą Komisija apskaičiavo, kad naudodamiesi bendraisiais skaitmeniniais vartais žmonės, užuot praleidę 1,5 mln. valandų internete prieš vykdami į užsienį, kaip yra dabar, susitvarkytų 60 proc. greičiau, o įmonės kasmet galėtų sutaupyti nuo 11 iki 55 mlrd. EUR.

Bendradarbiavimas vartotojų apsaugos srityje⁴¹. Šiuo 2016 m. pasiūlytu teisės aktu modernizuoti bendradarbiavimo mechanizmai siekiant sumažinti žalą, kurią vartotojai patiria dėl tarpvalstybinių pažeidimų. Šis reglamentas užtikrina spartesnę vartotojų apsaugą ir padeda valstybėms narėms bei įmonėms sutaupyti laiko ir išteklių. Naudodamosi papildomais bendradarbiavimo įgaliojimais, valdžios institucijos gali greičiau ir patirdamos mažiau išlaidų bendromis jėgomis stabdyti internete plačiai paplitusius pažeidimus. Visose ar didžiojoje daugumoje valstybių narių veikiančioms įmonėms bus suteikta galimybė ES lygmeniu derėtis dėl išipareigojimų, todėl bus galima paprasčiau, greičiau ir pigiau išspręsti vartotojų problemas.

Europos struktūriniai ir investicijų fondai⁴². Šiame 2016 m. pasiūlytame reglamente yra konkrečių supaprastinimo nuostatų: paramos gavėjams ir valdžios institucijoms naudotis fondais taps paprasčiau, o finansinės taisyklės bus lankstesnės. Teikdama pasiūlymą Komisija apskaičiavo, kad, taikant šias supaprastinimo nuostatas, sumažės ES taisyklių įgyvendinimo išlaidos ir klaidų skaičius, todėl pagerės 2014–2020 m. daugiametės finansinės programos poveikis.

Padėties vertinimas rodo, kad Komisijos pastangos supaprastinti taisykles ir sumažinti nereikalingą našta yra vertinamos ir duoda rezultatų. Vis dėlto apie tuos rezultatus nebuvo tinkamai pranešama, be to, jie apskritai laikomi nepakankamais.

Todėl reikia pasvarstyti, kodėl supaprastinimas dažnai yra sudėtingas, o naštos mažinimas pats tampa našta. Stengiantis kiekybiškai įvertinti sąnaudas ir naudą svarbu neperžengti sveiko proto ribų. Supaprastinimas yra tikslas, o ne kiekybė *per se*. Kiekybinis įvertinimas yra naudingas, tačiau jį dažnai riboja kokybinis tam tikro poveikio pobūdis arba duomenų prieinamumas ir patikimumas. Todėl ypač sudėtinga kiekybiškai įvertinti naudą – dažnai tam tinkamesni būtų kokybiniai metodai.

Ir toliau nesame įsitikinę, ar tam tikri į rodiklius orientuoti naštos mažinimo metodai, kuriuos įdiegti mūsų paprašė Taryba ir ypač kai kurios valstybės narės, duotų didelės naudos. 2017 m. išsamiai išdėstėme savo pozicijos priežastis ir nė viena iš jų iki šiol nepasikeitė⁴³. Taikant į rodiklius orientuotus metodus paprastai pro akis praslysta tai, kad siekiant svarbių visuomenės tikslų tam tikros išlaidos yra teisėtos ir būtinos. Komisija labiau norėtų, įtraukdama suinteresuotuosius subjektus, sutelkti dėmesį į išlaidas, kurios, remiantis faktais, nėra būtinos teisės aktuose nustatytiems tikslams pasiekti. Toks požiūris yra skaidresnis, ne toks primestinis ir mažai tikėtina, kad dėl jo būtų panaikintas reguliavimas ir būtų trukdoma siekti norimų politikos tikslų.

Komisija toliau svarstys, kaip geriausiai nustatyti supaprastinimo galimybes ir jas paversti REFIT tikslais arba kaip palengvinti supaprastinimo priemonių priėmimą ir jas dar labiau pavišinti. Taip pat būtų naudinga, jei atliekant vertinimus būtų geriau nustatomos pernelyg didelės išlaidos. Darbo grupės ataskaitoje atkreiptas dėmesys į bendrus tų teisės aktų

⁴¹ COM(2016) 283.

⁴² COM (2016) 605; 2015 m. liepos mėn. Komisijos įsteigta Aukšto lygio nepriklausomų ekspertų grupė supaprastinimo Europos struktūrinių ir investicijų fondų paramos gavėjams stebėsenos klausimais nustatė, kaip galima išvengti nebūtino sanglaudos politikos taisyklių sudėtingumo.

⁴³ Daugiau informacijos pateikiama Komunikate „Baigiant įgyvendinti geresnio reglamentavimo darbotvarkę: geresni sprendimai duoda geresnių rezultatų“ (COM(2017) 651), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0651&qid=1554382416653&from=LT>.

(įskaitant deleguotuosius ir įgyvendinimo aktus), kurių poveikio neįmanoma pakankamai gerai įvertinti, padarinius. Galbūt nustatant teisės aktų gausą⁴⁴ ir ją mažinant būtų galima labiau remtis programa REFIT ir tuo tikslu pasinaudoti REFIT platformos pagalba.

Padėties vertinimo išvados rodo, kad REFIT platformos veikla vertinama palankiai. Pati platforma yra patenkinta tuo, kaip ji prisideda prie programos REFIT įgyvendinimo pastangų, ir mano, kad ji turėtų toliau tęsti veiklą dabartiniu pavidalu⁴⁵. Dauguma suinteresuotųjų subjektų nori, kad platformos veikla būtų našesnė, kad būtų surinkta daugiau paprastinimo idėjų ir tos idėjos greičiau virstų konkrečiais pokyčiais. Komisija šiems tikslams pritaria.

Platforma yra pajėgi kaupti ir skleisti žinias apie praktinį ES teisės aktų įgyvendinimą ir poveikį. Tačiau reikia dėti daugiau pastangų, kad šis potencialas būtų visiškai išnaudotas ir tai būtų daroma veiksmingiau ir efektyviau. Platformos veiklai palaikyti reikia nemažo jos narių ir Komisijos įdirbio. Todėl tie, kurie tęs šią veiklą, turėtų racionalizuoti savo darbo metodus, apie savo veiklą geriau informuoti plačiąją visuomenę ir laiku teikti grįžtamąją informaciją. Be dabartinio dėmesio supaprastinimui, reikėtų daugiau dėmesio skirti tokiems klausimams kaip subsidiarumas, proporcingumas ir teisės aktų gausa⁴⁶. Šiuo tikslu būtų galima nagrinėti, kaip padidinti kompetencijos aprėptį ir paskatinti aktyviau dalyvauti už daugelio Sąjungos teisės aktų įgyvendinimą atsakingas vietas bei regionų valdžios institucijas.

Platformos darbą galėtų skatinti Regionų komiteto ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto veikla. Pasinaudodami savo ryšiais su valstybėse narėse veikiančiais tinklais, platformos nariai galėtų patys pradėti darbą, susijusį su planuojamais teisės aktų vertinimais. Puikia pradžia galėtų būti nuomonių perdavimas darbo grupei⁴⁷.

3.4. Geresnis reglamentavimas – tai bendros pastangos

2016 m. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros⁴⁸ įtvirtinta bendra Europos Parlamento, Tarybos ir Europos Komisijos pareiga rengti kokybiškus Sąjungos teisės aktus, grindžiamus geresnio reglamentavimo, skaidrumo ir bendradarbiavimo per visą teisėkūros ciklą principais. Nors šis susitarimas gana naujas, tačiau jau davė tam tikrų itin sėkmingų rezultatų. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos pirmininkų pasirašytoje metinėje bendroje deklaracijoje išvardijami pasiūlymai, kuriems teisėkūros procese turėtų būti teikiama pirmenybė. Deleguotųjų ir įgyvendinimo aktų srityje padaryta pažanga senas procedūras keičiant numatytomis Lisabonos sutartyje⁴⁹, tariantis dėl kriterijų, pagal kuriuos sprendžiama,

⁴⁴ Teisės aktų gausa – tam tikros politikos srities teisės aktų skaičius.

⁴⁵ 2019 m. kovo 14 d. priimta REFIT platformos nuomonė XXII.10.a „REFIT Platform Survey – Future prospects“, https://ec.europa.eu/info/files/refit-platform-recommendations-horizontal-issues-xxii10a-refit-platform-survey-future-prospects_en.

⁴⁶ Komunikato „Subsidiarumo ir proporcingumo principų vaidmens stiprinimas formuojant ES politiką“ (COM(2018) 703) 4.5 skirsnis.

⁴⁷ Subsidiarumo, proporcingumo ir veikimo mažiau, bet efektyviau darbo grupės ataskaitos VI priedas, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/report-task-force-subsidiarity-proportionality-and-doing-less-more-efficiently_lt.pdf.

⁴⁸ Europos Parlamento, Europos Sąjungos Tarybos ir Europos Komisijos tarpinstitucinis susitarimas dėl geresnės teisėkūros (OL L 123, 2016 5 12), [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32016Q0512\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32016Q0512(01)).

⁴⁹ Europos Parlamentas ir Taryba (kaip teisėkūros institucijos) gali įgalinti Komisiją priimti Sąjungos antrinės teisės aktus. Tie įgaliojimai suteikiami pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 290 ir 291 straipsnius. Tačiau Sąjungos teisėje vis dar yra daug įgaliojimų, suteiktų pagal ankstesnę reguliavimo procedūrą su tikrinimu, ir šie įgaliojimai turi būti atnaujinti. Komisija pateikė būtiną pasiūlymą suderinti iš viso 168 aktus (COM (2016) 799), o teisėkūros institucijos susitarė dėl 64 iš šių teisės aktų suderinimo ir šis susitarimas šiuo metu baigiamas rengti.

kada pasirenkami deleguotieji arba įgyvendinimo aktai⁵⁰, ir siekiant atviresnio deleguotųjų aktų rengimo proceso⁵¹. Šiuo metu Komisija atlieka su Sąjungos teisės aktų supaprastinimu susijusį metinį naštos tyrimą.

Kitose šio susitarimo srityse pažanga nevienoda. Pavyzdžiui, Europos Parlamento tyrimų tarnyba reguliariai atlieka pirminį Europos Komisijos poveikio vertinimų kokybės vertinimą ir atliko 40 Europos Parlamento siūlomų esminių pakeitimų poveikio vertinimų. Taryba nusprendė savarankiškai vertinti esminius savo siūlomus pakeitimus, tačiau to dar nepadarė.

Kaip minėta pirmiau, reikia aktyviau bendradarbiauti, kad būtų nustatytas geresnio Sąjungos teisės aktų įvertinimo pagrindas ir teikiami tam reikalingi duomenys. Be to, valstybės narės vis dar neteikia skaidrių ataskaitų apie atvejus, kai nacionalinės priemonės, kurių imtasi ES teisės aktams įgyvendinti, viršija tai, ko reikalaujama pagal ES teisės aktus (perteklinis reglamentavimas)⁵². Komisija investavo į IT platformą, padėsiančią šioje srityje užtikrinti didesnę skaidrumą, tačiau per pastaruosius trejus metus apie tokias nuostatas pranešė tik dvi valstybės narės⁵³. Svarbu, kad valstybės narės, perkeldamos nuostatas į nacionalinę teisę ir jas įgyvendindamos, nepagrįstai nedidintų jų sudėtingumo.

Yra galimybių pagerinti ES ir nacionalinio lygmens geresnio reglamentavimo procedūrų sąveiką. Kaip neseniai pažymėjo EBPO, įvairios valstybės narės galėtų geriau informuoti savo suinteresuotuosius subjektus apie Komisijos konsultacijų ir atsiliepimų teikimo mechanizmų teikiamas galimybes arba rengdamos teisės aktus teikti patikimesnius faktus ir informaciją, kad papildytų esamą Europos Komisijos praktiką⁵⁴.

4. IŠVADOS

Formuodama politiką ši Komisija ypač daug dėmesio skyrė geresniam reglamentavimui. Taip, orientuodamiesi į dešimt mūsų kadencijos pradžioje nustatytų politinių prioritetų, pasiekėme geresnių rezultatų.

Ateityje poreikis formuoti faktais grindžiamą politiką, orientuotą į ES politinius prioritetus, bus dar didesnis. Geresnis reglamentavimas tampa vis svarbesne Komisijos institucinės kultūros dalimi ir jam pritaria dauguma suinteresuotųjų subjektų, norinčių dar aktyviau ir prasmingiau dalyvauti mūsų politikos formavimo procese. Tačiau dar yra galimybių patobulinti geresnio reglamentavimo procesus. Dėdami daugiau bendrų pastangų, visų pirma įgyvendindami Tarpinstitucinį susitarimą dėl geresnės teisėkūros, toliau gerinsime Sąjungos teisės aktų kokybę.

⁵⁰ Europos Parlamento ir Tarybos diskusijos dėl deleguotųjų aktų (SESV 290 straipsnis) ir įgyvendinimo aktų (SESV 291 straipsnis) pasirinkimo dažnai yra sudėtingos. Minėtais kriterijais siekiama, kad šie sprendimai keltų mažiau ginčų.

⁵¹ 2017 m. gruodžio mėn. sukurtas naujas viešai prieinamas bendras deleguotųjų aktų registras. Šis registras suteikia visuomenei galimybę susipažinti su įvairiais deleguotųjų aktų rengimo, priėmimo, tikrinimo ir skelbimo etapais, <https://webgate.ec.europa.eu/regdel/#/home>.

⁵² 2019 m. kovo 14 d. priimta REFIT platformos nuomonė XXII.9.a „Transparent transposition (Implementation)“, https://ec.europa.eu/info/files/refit-platform-recommendations-horizontal-issues-xxii9a-transparent-transposition_en.

⁵³ Žr. Tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės teisėkūros 43 punktą.

⁵⁴ OECD (2019), *Better Regulation Practices across the European Union*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264311732-en>.

Todėl šiame komunikate nustatyti tam tikri visuotiniai principai, kurių reikia paisyti, ir išdėstoma, kaip ateityje galėsime toliau laikytis įsipareigojimo užtikrinti geresnį reglamentavimą.